

ПРЕСТЪПЛЕНИЕТО ПО ЧЛ. 343Б, АЛ.3 ОТ НАКАЗАТЕЛНИЯ КОДЕКС ПРЕЗ ПРИЗМАТА НА ИМПЕРАТИВНОТО ИЗИСКВАНЕ УПОТРЕБАТА НА НАРКОТИЧНИ ВЕЩЕСТВА ДА БЪДЕ „УСТАНОВЕНА ПО НАДЛЕЖЕН РЕД“

Доц. д-р Веселин Колев
ВСУ „Черноризец Храбър“

Резюме: Изпълнителното деяние на престъплението по чл. 343б, ал. 3 от Наказателния кодекс (НК) се изразява в управлението на моторно превозно средство (МПС) след употреба на наркотични вещества или техни аналози, установена по надлежния ред. Престъплението е формално и за да бъде довършено, от обективна страна е достатъчно да бъде осъществено изпълнителното му деяние, без необходимост от настъпването на конкретен вредоносен резултат. За да е реализиран съставът на престъплението по чл. 343б, ал. 3 от НК освен факта на управлението на МПС, законът изисква да е изпълнен и още един съставомерен признак, а именно управлението на МПС да бъде извършено след употребата на наркотични вещества или техни аналози. Начинът на установяване на това обстоятелство се явява и основният контроверсен въпрос, който е предмет на настоящата статия.

Ключови думи: управление на МПС след употреба на наркотични вещества, кръвна проба, химико-токсикологично изследване, доказване на употреба на наркотични вещества, обществена опасност, съставомерност на деянието, малозначителност на деянието.

THE CRIME UNDER ART. 343B, PAR. 3 OF THE CRIMINAL CODE THROUGH THE PRISM OF THE IMPERATIVE REQUIREMENT THAT THE USE OF NARCOTIC SUBSTANCES BE “ESTABLISHED IN A LAWFUL MANNER”

Assoc. Prof. Veselin Kolev PhD
VFU “Chernorizets Hrabar”

Summary: The act constituting the offense under Article 343b, paragraph 3, of the Criminal Code consists of driving a motor vehicle after using narcotic substances or their analogues, established in a lawful manner. The offense is a violation in itself, and for it to be addressed, it is sufficient, from an objective point of view, that the act be committed, without the need for a specific harmful result to occur. For the elements of the offense under Article 343b, paragraph 3 of the Criminal Code to be met, in addition to the act of driving a motor vehicle, the law requires that another constituent element be fulfilled, namely that the driving of the motor vehicle be carried out after the use of narcotic substances or their analogues. The method of establishing this circumstance in a lawful manner is also the main point of contention of this article.

Keywords: driving a motor vehicle after using drugs, blood sample, chemical-toxicological analysis, proof of drug use, public danger, criminal liability, minor nature of the offense.

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

НК – Наказателен кодекс
МПС – Моторно превозно средство
ДВ – Държавен вестник
OF – Oral Fluid (орална течност/слюнка)
AMP – Amphetamine (амфетамин)
MET – Methamphetamine (метамфетамин)
COC – Cocaine (кокаин)
OPI – Opiates (опиати)
MTD – Methadone (метадон)
THC – Δ9-тетрахидроканабинол (тетрахидроканабинол)
BZD – Benzodiazepines (бензодиазепини)
ПЗР – Преходни и заключителни разпоредби
ЗКНВП – Закон за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите
ВКС – Върховен касационен съд
ВС – Върховен съд
ЗДвП – Закон за движението по пътищата
ЗИДНПК – Закон за изменение и допълнение на Наказателно-процесуалния кодекс
НПК – Наказателно-процесуален кодекс

Съставът на престъплението изисква употребата да бъде доказана по „надлежен ред“, което ще рече при стриктното спазване на законоустановена процедура, предвидена за постигането на целеният правен резултат. До извършената промяна в чл. 343б, ал.3 НК, обнародвана в ДВ, бр. 67 от 04.08.2023г. не се изискваше специален ред за установяване на употребата на наркотични вещества или техните аналози и доказването на това обстоятелство можеше да се извърши с всички допустими доказателствени средства. След допълнението на НК и въвеждането на признака „установена по надлежен ред“ към състава на престъплението, от решаващо значение за доказване употребата на такива вещества придобиха резултатите от химико-токсикогичното изследване на предоставените за анализ от водача на МПС биологични проби от кръв и урина. Нещо повече, макар и чл. 23, ал.1 от Наредба №1 от 19.07.2017г. за реда за установяване на концентрацията на алкохол в кръвта и/или употребата на наркотични вещества и техни аналози, издадена от министъра на здравеопазването, министъра на вътрешните работи и министъра на правосъдието да сочи, че „при химико-токсикогичното лабораторно изследване за установяване на употребата на наркотични вещества или техните аналози се анализират предоставените проби урина и кръв“, изречение второ от същият текст гласи нещо различно, а именно „употребата се доказва чрез резултата от изследване на кръвната проба“. Самата норма е императивна и нейното игнориране при извършване на преценката за съставомерността на деянието би довело до съществено нарушение на материалния наказателен закон.

Но в практиката нерядко се случва химико-токсикогичното изследване да установи наличието на наркотични вещества в урината, но липсата на такива в кръвта. Тук без да се отрича формалният характер на престъплението по чл. 343б, ал.3 от НК, на първо място основателно възниква въпросът има ли доказано извършено престъпление след като употребата на наркотични вещества следва да бъде обоснована единствено с резултата от изследването на кръвната проба. Това правно решение на второ място, налага необходимостта от оценка на ролята на пробата урина при

експертизата на наркотични вещества при водачи на МПС и доколкото тя изобщо е необходима като проба. На трето място основателно може да се постави въпроса за обществената опасност на деянието /или по скоро липсата на такава/, а от там липсата на престъпен характер на същото в контекста на разпоредбата на чл. 9, ал.2 НК /чиито приложение по отношение на предвидените в особената част на НК престъпления не е лимитирано/, както и неговата субективна несъставомерност. В съдебната практика на поставените въпроси няма еднозначни отговори. Именно актуалността и значимостта на проблема накара авторът да постави същия на разглеждане и да предложи решения, които вероятно няма да бъдат приети еднозначно, но биха създали дискусия относно правилността на изложените виждания и направените предложения за законодателни промени.

В началото е важно да уточним, че българското законодателство е възприело концепцията на нулевия толеранс (Zero tolerance) като законодателна политика относно употребата на наркотични вещества сред шофьорите. У нас всяко детектируемо количество наркотично вещество в кръвната проба на изследваното лице се наказва, независимо от ефекта върху водача на МПС и способността му да шофира, без да са нормативно въведени или практически възприети единни гранични (допустими) стойности за концентрация в кръвта на наркотичните вещества, които са заложили в предварителния тест в орална течност/слюнка (OF), а именно амфетамин (AMP), метамфетамин (MET), кокаин (COC), опиати (OPI), метадон (MTD), Δ9 - тетрахидроканабиол (THC), бензодиазепини (BZD), над които резултатът от доказателствения, лабораторен анализ да бъде приеман за положителен¹.

Престъплението по чл. 343б, ал. 3 от НК систематично се намира в раздел II „Престъпления по транспорта и съобщенията“ от глава единадесета на Общата част на НК. То има за свой непосредствен обект охраняването на обществените отношения, които осигуряват и гарантират нормалното и безаварийно осъществяване на транспорта дейност. Транспортът от своя страна представлява съвкупност от действия, насочени към преместване в пространството на хора и стоки, които действия са обединени в единна дейност, осъществявана посредством машини и съоръжения, поради което би могла да представлява източник на повишена опасност, а редът за извършването ѝ е нормативно регламентиран. Следователно правонарушенията при осъществяването на транспортната дейност биха могли да увредят живота, здравето и имуществото на широк кръг лица. Държавната политика в областта на превенцията на този вид деяния включва както ангажиране на административнонаказателната отговорност на правонарушителите, така също и инкриминирането на определени деяния. Този законодателен подход е израз на значимостта за обществото на защитащите обществени отношения и демонстрира завишения интензитет на обществена опасност на някои от деянията от тази категория.

Субект на престъплението може да бъде всяко наказателноотговорно лице притежаващо или непритежаващо свидетелство за управление на МПС, което при управление на лично или обществено МПС допуска нарушения на правилата за движение и от това последват съставомерни последици. Престъплението по чл. 343б, ал. 3 от НК е от категорията на формалните, при което умисълът може да бъде само пряк и никога евентуален. За да е доказано от субективна страна посоченото деяние, следва към момента на управление на автомобила, деецът да е съзнавал, че управлява МПС след употреба на наркотично вещество.

Преди допълнението на НК, обнародвано в ДВ, бр. 67 от 04.08.2023г. установяването на употребата на наркотични вещества /по смисъла на §1, т. 11 от ПЗР

¹ По подробно Виж Стойкова, С., Експертиза за употребата на наркотични вещества, достъпно на: <https://vma.bg/attachments.php?attachid=2155>

на Закона за контрол на наркотичните вещества и прекурсорите /ЗКНВП/-а това е всяко упойващо и психотропно вещество, включено в списъците по чл.3, ал.2, т.1, 2 и 3 на ЗКНВП/ според константната съдебна практика на ВКС можеше да бъде извършено с всички допустими доказателствени средства, включително със свидетелски показания. Така в Решение № 81 от 15.05.2018 г. на ВКС по н. д. № 237/2018 г., III н. о., НК върховните съдии сочат, че за разлика от чл. 343б, ал. 1 НК, където елемент от състава на престъплението е алкохолната концентрация, надвишаваща 1,2 на хиляда, да е установена по "надлежащия ред", то за съставомерността на чл. 343б, ал. 3 НК, такова изискване липсва. Следователно, доказването на обстоятелството, че деецът управлява след употреба на наркотични вещества може да се извърши с всички допустими доказателствени средства, но само когато такива са налични². Легална дефиниция на понятието управление се съдържа в Постановление № 1 от 17.01.1983 г. по н.д. № 8/1982 г. на Пленума на ВС и в същото се включват всички действия или бездействия с механизмите или приборите на МПС-а или машини, както и задължителните разпореждания на оправомощено лице, независимо дали превозното средство или машината е в покой или движение, когато тези действия са свързани с опасност за настъпване на съставомерни последици³.

Концентрирайки се върху престъпленията по транспорта, прави впечатление, че систематично предхождащите деянието по чл. 343б от НК престъпления по чл. 343 и по чл. 343а от НК са бланкетни и признаците от състава им трябва да бъдат запълнени от конкретно допуснато нарушение на правилата за движение като например неспазване на правилата за разрешена или съобразена скорост, за контролиране на превозното средство, за извършване на маневри - заобикаляне, изпреварване, за предимство и други. Различен е законодателният подход при интересуващото ни престъпление по чл. 343б, ал. 3 от НК. Тук нито се изисква доказване от обективна страна неизпълнението на конкретно материалноправно задължение по ЗДвП или подзаконовите нормативни актове по прилагането му, което да има за свой адресат водач на МПС, нито настъпването на определени вредоносни последици в обективна действителност. Тези общи постановки относно системата на правонарушенията в областта на транспортната дейност позволяват да се открият и изведат характеристиките на обществената опасност на престъплението по чл. 343б, ал. 3 от НК, за да се установи в какво конкретно се изразява противоречието между съставомерното деяние по този текст на закона и интересите на обществото.

В тази връзка престъплението по чл. 343б, ал. 3 от НК е на просто извършване. Както вече посочих, достатъчното основание за реализиране на наказателната отговорност на дееца е фактът на осъществяване на изпълнителното деяние, защото то застрашава, поставя в опасност от реална увреда обществените отношения, които са обект на закрила. Следователно противоречието на деянието по чл. 343б, ал. 3 от НК с интересите на обществото представлява самото застрашаване на нормалното осъществяване на транспортната дейност от страна на дееца. Изхождайки от повишената опасност за живота, здравето и имуществото на лицата и на обществото като цяло, на която може да бъде източник дейността по управлението на пътно превозно средство, то законодателят е приел, че основание за носенето на наказателна отговорност представлява самото поведение на водача на МПС, от което макар и реална вреда да не е настъпила, то е съществувала обективна възможност това да се случи, т.е. застрашени са обществените отношения, непосредствен обект на защита.

Все в тази връзка достижение на съдебната практика е, че за съставомерността на деянието по чл. 343б, ал. 3 от НК е ирелевантно дали деецът е бил реално повлиян в

² Виж по подробно Решение № 81 от 15.05.2018 г. на ВКС по н. д. № 237/2018 г., III н. о., НК

³ Виж Постановление № 1 от 17.01.1983 г. по н.д. № 8/1982 г. на Пленума на ВС

своето поведение като водач на МПС от употребеното наркотично вещество или негов аналог. Съгласно § 1, т. 11 от допълнителните разпоредби на Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите /ЗКНВП/, „наркотично вещество“ означава всяко упойващо и психотропно вещество, включено в списъците по чл. 3, ал. 2, т. 1, 2 и 3. Наркотично вещество е и всяко друго природно и синтетично вещество, включено в списъците по чл. 3, ал. 2, т. 1, 2 и 3, което може да предизвика състояние на зависимост и има стимулиращо или депресивно въздействие върху централната нервна система, предизвиква халюцинации или нарушения на двигателната функция, мисловната дейност, поведението, възприятията и настроението, както и други вредни въздействия върху човешкия организъм“.

След като употребата на наркотично вещество може да въздейства върху мисловната дейност, двигателната функция, възприятията, то следователно може да доведе като преки последици отслабено внимание, намаляване на предпазливостта, необосновано надценяване на възможностите, нарушаване на правилното възприемане на пътната обстановка и на координацията на движенията. Всяко едно от тези обстоятелства застрашава нормалното осъществяване на транспортната дейност поради което е налице противоречие с интересите на обществото и обосновава реално съществуваща обществена опасност.

Обстоятелството, че законът не изисква реално повлияване върху поведението на водача след употребата на наркотичното вещество, а само принципната възможност за това, не е проявление на някаква извънредна строгост от страна на законодателя, а на последователност и предвидимост в регулираните обществени отношения. След като инкриминирано е самото застрашаване на защитаваните обществени отношения, то достатъчно за обективната съставомерност е водачът да се е намирал в такова състояние, в което обективно да може да застраши нормалното и безопасно осъществяване на транспортната дейност.

Пренесено на плоскостта на изследваните проблеми, отсъствие на наркотични вещества в кръвта и присъствието на такива в пробата урина от гледна точка на актуалната редакция на чл. 343б, ал.3 НК, доколкото чл. 23, ал.1, изречение второ от Наредба №1 от 19.07.2017г. за реда за установяване на концентрацията на алкохол в кръвта и/или употребата на наркотични вещества и техни аналози, издадена от министъра на здравеопазването, министъра на вътрешните работи и министъра на правосъдието сочи, че употребата се доказва чрез резултата от изследването на кръвната проба изглежда, че извършено престъпление няма да има. Обикновено причината за отсъствието на наркотични вещества в пробата кръв се обяснява от вещите лица-медицински специалисти с отдалечеността на приема във времето. Този период от време по принцип не може да бъде еднозначно определен, но категорично е назад във времето. Локализирайки се в урината откритите вещества обективно вече не могат да оказват въздействие върху централната нервна система на човека, тоест лишени са от това си съществено свойство. Достигайки урината, в ход е процес на екскреция, т.е. метаболизиращият продукт се отделя навън от организма. Отсъствието на каквато и да е обективна възможност за въздействие върху централната нервна система на констатираните вещества в урината променя процеса на доказване до установяване на обстоятелството дали деецът е бил повлиян или не от тези вещества. На първо място това може да се установи от поведението му като водач на МПС. Но това обстоятелство, както беше изяснено, няма отношение при преценката за съставомерността на деянието, а може да се съобразява на плоскостта на конкретната обществена опасност, смекчаващи и отегчаващи обстоятелства. Значимият за изследването факт, който следва да бъде изяснен е към момента на управлението обективно съществувала ли е някаква възможност за въздействие върху централната

нервна система на извършителя. Разкривал ли е точно такава степен на обществена опасност като водач на МПС или е имал такава, каквато и всеки друг водач, който е бил на пътя. Липсата на наркотични вещества в кръвта винаги сочи за липса на такова повлияване. Но този извод следва не от обстоятелството, че водачът не е бил повлиян по никакъв начин от веществата, открити в урината му, а от факта, че обективно не е съществувала никаква възможност за въздействие върху централната му нервна система.

Ако един водач на МПС е употребил наркотично вещество и след това пристъпи към управление, то той не би представлявал по-ниска степен на обществена опасност спрямо типичната съставомерна хипотеза само поради това, че употребеното наркотично вещество не е повлияло върху поведението му. Фактът, че деецът управлява МПС в момент, когато съществува потенциална опасност /дори и да е останала непроявена/ употребата на наркотичното вещество да въздейства върху способностите му като водач, е достатъчен деянието да разкрие степен на обществена опасност, присъща на престъпленията от този вид. Това е така, тъй като обществото не е длъжно да понася риска от поведението на такъв водач. Следователно щом опасност/риск от увреждане на обществените отношения съществува, дори и опасността да е само в латентно състояние, то деянието е съставомерно.

Не такава обаче е хипотезата, при която опасност и риск въобще не съществуват. В случая започналият процес на екскреция е необратим от химична гледна точка. Достигайки до урината, съответното вещество е лишено от всякаква обективно съществуваща възможност да въздейства върху централната нервна система по начина, по който го правят наркотичните вещества. Именно поради това риск в поведението на такъв водач на МПС не се установява. Действително обективната страна на състава на престъплението по чл. 343б, ал. 3 от НК изисква доказване на употреба на наркотично вещество и на управление на МПС, но тези факти трябва да бъдат не изолирано проявени, а в своята функционална връзка. Връзката между факта на управлението на МПС и на предхождащата го употреба на веществата, открити в урината му, е разкъсана поради изминалия между тях период от време. Продължителността на този период винаги е различна за отделните лица и вещества и не може да бъде установена с конкретна величина. Но вместо това се явяват доказани последиците, които фактът на изминалия от момента на употребата период от време е оказал върху двете разгледани съставомерни обстоятелства. Касае за прием, дотолкова отдалечен във времето спрямо момента на управлението, че макар употребените вещества да са откриваеми като биомаркер при скрининговото изследване на урина, то те се явяват лишени от присъщото им и определящо ги като наркотични вещества тяхно свойство да въздействат върху централната нервна система на човек. Същевременно, както беше изяснено, отличаваща характеристика за наркотичното вещество е възможността му да има стимулиращо или депресивно въздействие върху централната нервна система, да предизвиква халюцинации, нарушения на двигателната функция, на мисловната дейност, поведението, възприятията или настроението. Наличието в пробата урина на водача вещества, но липсващи в кръвта са лишени от тази си характеристика поради процеса на тяхната обработка, като към момента на установяването им вече са били ситуирани в отделителната система на организма.

Наказателната отговорност е ответна реакция на държавата за извършено престъпление /или наказуем стадий на умишлена престъпна дейност/, а не на един сбор от факти, които само описват състава на престъпление. Тя трябва да бъде адекватна и реципрочна на извършеното деяние. Обективно качество на всяко престъпление е обществената му опасност. Последната съгласно разпоредбата на чл. 10 от НК приема две прояви форми – общественоопасно е деянието, което застрашава или уврежда

личността, правата на гражданите, собствеността, установения с Конституцията правов ред в Република България или други интереси, защитени от правото. В контекста на разглеждания правен проблем деянието, макар и извършено не притежава обществена опасност, която е дължима за всяко престъпление съгласно чл. 9, ал. 1 от НК. Липсата на обществена опасност или нейната явна малозначителност изключват характера на деянието като престъпно. За да бъде конкретното деяние общественоопасно, следва по делото да се докаже, че извършеното от подсъдимия е поставило в риск защитените обществени отношения съгласно изяснения по-горе механизъм. И това е така, защото опасността на такъв водач на МПС в инкриминирания случай не се различавала от тази на всеки друг водач, предвиждащ се по пътя в този момент. Обстоятелството, че наркотичното вещество бива установено само в урината, води до единственият възможен извод, че то е било прието в дълъг времеви период преди проверката, поради което не може да се твърди, че е налице и умисъл у водача, че управлява МПС след употреба на наркотично вещество..

От гледна точка на съдебната практика, непосредствено след допълнението на НК, обнародвано в ДВ, бр.67 от 04.08.2023г. различните съдебни състави застъпваха становища в издаваните от тях съдебни решения с разнопосочен характер. Едните от тях в нарушение на материалния закон, продължиха да прилагат дотогавашната практика на ВКС и да обосновават осъдителни присъди с факта на управлението на моторно превозно средство от страна на подсъдимите, доказани от показанията на полицейските служители присъствали на проверката, както и на употребата на наркотично вещество от анализа на пробата урина при химико-токсикологичното лабораторно изследване. Така укоримо е шофирането при наличие в организма на годна да действа наркотична субстанция, без значение какъв е нейният ефект, дали и в каква степен е повлияла върху водача и какво е неговото субективно усещане. Други състави, в предвид законовите промени в чл. 23, ал.1, изречение второ от Наредба №1 от 19.07.2017г. за реда за установяване на концентрацията на алкохол в кръвта и/или употребата на наркотични вещества и техни аналози, издадена от министъра на здравеопазването, министъра на вътрешните работи и министъра на правосъдието застъпваха противоположното становище, а именно, че употребата се доказва чрез резултата от изследването на кръвната проба.

Напоследък следва да се съобрази, че съдебната практика на Върховния касационен съд по сходни казуси е непротиворечива и категорично застъпва второ становище. Така в Решение № 87 от 12.05.2022 г. на ВКС по н. д. № 251/2022 г., I н. о., НК и Решение № 404 от 7.11.2023 г. на ВКС по н. д. № 665/2023 г., II н. о., НК, първото постановено преди измененията на чл.343б, ал.3 от НК, приети със ЗИДНПК, обнародван в Държавен вестник бр. 67 от 2023 г, ВКС е имал възможността подробно да изложи становището си що се отнася до сходни хипотези на позитивирал полеви тест за употреба на наркотични вещества, отрицателна кръвна проба за наличие на наркотични вещества и положителна проба от изследвана урина.

В Решение № 87 от 12.05.2022 г. на ВКС по н. д. № 251/2022 г., I н. о., НК се посочва, че за съставомерността на деянието по чл. 343б, ал. 3 от НК законодателят не държи употребата на наркотичното вещество да е осъществена непосредствено преди управлението на МПС, като не се изисква деецът видимо да е бил повлиян от употребата на наркотично вещество и е достатъчно констатирането му в организма на дееца. За ангажиране на отговорността на дееца за извършено престъпление по чл. 343б, ал. 3 от НК е достатъчно да се установи обективно употребата на наркотични вещества, от което принципно се извежда и умисълът за осъществяване на престъплението. Забраната за управление на МПС след употреба на наркотични вещества по смисъла на чл. 5, ал. 3, т. 1, пр. 2 от ЗДвП е абсолютна предвид възприетия

в чл. 343б, ал. 3 от НК законодателен подход за т. нар. "нулев толеранс" по отношение на управлението на МПС след употреба на наркотични вещества или техни аналози. В нормата на чл. 343б, ал. 3 от НК не е предвидено употребата на наркотични вещества да се установява по "надлежен начин" (каквото обективен признак е включен в състава на престъплението по чл. 343б, ал. 1 от НК – управление на МПС с концентрация на алкохол в кръвта над 1, 2 на хиляда), но също така е неоспоримо наличието на такава регламентация в Наредба №1 от 19.07.2017г. за реда за установяване на концентрацията на алкохол в кръвта и/или употребата на наркотични вещества и техни аналози, издадена от министъра на здравеопазването, министъра на вътрешните работи и министъра на правосъдието, действаща към момента на деянието – 11.02.2023г., но според ВКС в цитираното Решение № 87 при решаване на въпросите за отговорността на дееца не може да бъде пренебрегнат установения в чл. 3а, т. 2 от Наредбата процесуален ред за установяване употребата на наркотични вещества или техни аналози, а именно задължително провеждане на съответно лабораторно изследване на предоставени от дееца проби от урина и кръв. ВКС приема в този случай, че не може първичното доказателство, а именно отрицателната кръвна проба, да бъде заменено с производни, включително свидетелските показания на полицейски служители (в настоящия казус за наличие на разширени зеници). В същото решение ВКС изрично посочва и че доколкото по нормативен ред е призната по-висока степен на достоверност на резултата от кръвното изследване спрямо резултатите от тестването с техническо средство и/или от изследването на пробата урина, на база на които прокурорът претендира доказаност на обвинението, не може да се сподели довода в допълнението към касационния протест, че по безспорен начин са доказани елементите на изпълнителното деяние, а именно управление на МПС след употреба на наркотични вещества. Независимо, че цитираното доказателствено правило се съдържа в подзаконов нормативен акт, каквото е Наредбата, въззивният съд правилно е преодолял конкуренцията между резултатите от двете изследвания (на пробите кръв и урина) в полза на резултата от изследването на кръвта, съответно в полза на защитната теза на подсъдимия, тъй като по-високата степен на обективност на негативния резултат от кръвното изследване относно този основнорелевантен факт, е призната изрично в Наредбата, приета по силата на законова делегация, установена в чл. 174, ал. 4 от ЗДвП като гаранция за ефективност на разследването. Тези постановки водят до извод, че категоричният отрицателен резултат в кръвната проба не може да бъде оборен нито от полевия тест, нито от свидетелски показания, също както и от резултата от изследваната урина, което води до недоказаност на обвинението.

Цитираното решение на ВКС не се явява изолирана практика, доколкото в Решение № 404 от 7.11.2023 г. на ВКС по н. д. № 665/2023 г., II н. о., НК е застъпена същата теза, в което се посочва, че съгласно чл. 3а, т. 2 от Наредба №1 от 19.07.2017г. за реда за установяване на концентрацията на алкохол в кръвта и/или употребата на наркотични вещества и техни аналози, издадена от министъра на здравеопазването, министъра на вътрешните работи и министъра на правосъдието установяването на употреба на наркотични вещества и/или техни аналози се извършва с медицинско и химико-токсикологично лабораторно изследване, когато лицето не приема показанията на теста. При такава ситуация меродавни са резултатите от химико-токсикологичното изследване, а не тези от теста. Действително, при изследването експертите анализират предоставените им проби кръв и урина от лицето, но употребата на наркотични вещества се доказва чрез резултата от изследването само на кръвната проба - чл. 23, ал. 1 от Наредбата⁴.

⁴ По подробно Виж Решение № 87 от 12.05.2022 г. на ВКС по н. д. № 251/2022 г., I н. о., НК и Решение

В заключение, от гледна точка на приетата напоследък константна съдебна практика по изследвания проблем, считаме, че на изложените съображения е необходимо законодателят да преосмисли значението на пробата урина при доказването на извършено престъпление по чл. 343б, ал.3 НК и доколко изобщо е необходима такава проба. Включването на тази проба в текста на Наредба №1 от 19.07.2017г. за реда за установяване на концентрацията на алкохол в кръвта и/или употребата на наркотични вещества и техни аналози, издадена от министъра на здравеопазването, министъра на вътрешните работи и министъра на правосъдието вероятно е било направено с цел да се улесни и в частност ускори скрининговия анализ в процедурата на изследване, тъй като скрининговото изследване на кръвната проба е скъпа и продължителна процедура. Но както вече подробно изяснихме, изследването на пробата урина носи информация за установяване на употреба на наркотични вещества в един минал период от време, поради което същите съобразно медицинските критерии не са способни да окажат стимулиращо или депресивно въздействие върху централната нервна система, не предизвикват халюцинации, нарушения на двигателната функция, на мисловната дейност, поведението, възприятията или настроението на водача към момента на извършване на деянието. В контекста на разглеждания правен проблем деянието, макар и извършено не притежава обществена опасност, която е дължима за всяко престъпление съгласно чл. 9, ал. 1 от НК. Липсата на обществена опасност или нейната явна малозначителност изключват характера на деянието като престъпно.

В предвид обстоятелството, че текстът на чл. 23, ал.1, изречение второ от Наредбата сочи, че „употребата се доказва чрез резултата от изследването на кръвната проба“ е необходимо да се преосмисли използването на пробата урина, като текстът на чл. 23, ал.1 би следвало да изглежда така: „Употребата на наркотични вещества или техните аналози се установява с резултата на проведеното химико-токсикологично лабораторно изследване на кръвната проба“, каквото е и моето предложение „de lege ferenda“. В този случай изречение второ и трето на чл. 23, ал.1 от Наредбата следва да отпаднат.

ИЗТОЧНИЦИ:

1. Наказателен кодекс
2. Закона за контрол на наркотичните вещества и прекурсорите
3. Закон за движението по пътищата
4. Наредба №1 от 19.07.2017г. за реда за установяване на концентрацията на алкохол в кръвта и/или употребата на наркотични вещества и техни аналози, издадена от министъра на здравеопазването, министъра на вътрешните работи и министъра на правосъдието
5. Постановление № 1 от 17.01.1983 г. по н.д. № 8/1982 г. на Пленума на ВС
6. Решение № 81 от 15.05.2018 г. на ВКС по н. д. № 237/2018 г., III н. о
7. Решение № 87 от 12.05.2022 г. на ВКС по н. д. № 251/2022 г., I н. о., НК
8. Решение № 404 от 7.11.2023 г. на ВКС по н. д. № 665/2023 г., II н. о.
9. Решение №164 от 07.01.2021г. на ВКС по н.д. №455/2020г. II н. о.
10. Решение №68 от 22.05.2024г. на Апелативен съд - Велико Търново по н.д. за възобновяване №88/2024г.
11. Стойкова, С., Експертиза за употребата на наркотични вещества, достъпно на: <https://vma.bg/attachments.php?attachid=2155>

№ 404 от 7.11.2023 г. на ВКС по н. д. № 665/2023 г., II н. о., в този смисъл още Решение №164 от 07.01.2021г. на ВКС по н.д. №455/2020г. II н. о. и Решение №68 от 22.05.2024г. на Апелативен съд - Велико Търново по н.д. за възобновяване №88/2024г.